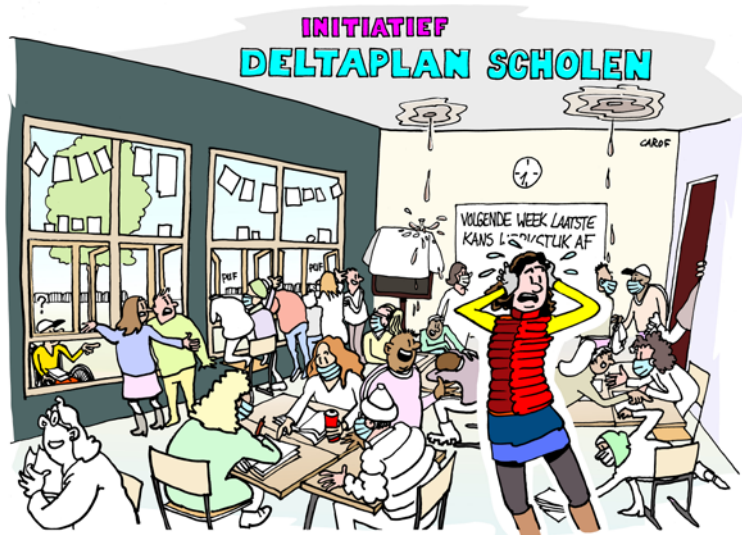

Blik op de uitvoering; hoezo doelmatig?

Veel twijfels bij wetsvoorstel onderwijshuisvesting

Door: Bouwstenen voor Sociaal

In de Tweede Kamer leven twijfels en steeds meer vragen over het wetsvoorstel om te komen tot een “meer doelmatige en planmatige aanpak” van de onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs. Veel extra werk, maar wat levert het feitelijk op?

In het voorstel worden gemeenten verplicht eens in de vier jaar een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op te stellen en scholen een meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP). Op het eerste gezicht is daar niet zoveel mis mee. Het sluit aan bij de wens die de betrokken sectoren in 2016 hadden en bij wat veel gemeenten en scholen inmiddels al doen. Vraag is wel wat het voorstel nu, na al die jaren, nog toevoegt en waar de regering met deze wet naar toe wil? Dat is onduidelijk.

Steeds meer twijfels

De twijfels gaan niet alleen over de praktische uitwerking van de wet en de werklast die het met zich meebrengt, maar ook over de beoogde toekomst voor de gebouwen

en de gekozen sturing. Sinds de kritische reactie van de Raad van State op het wetsvoorstel in juli 2024 zijn de twijfels alleen maar gegroeid. Het grootste probleem zit hem niet in de aanpak door gemeenten en scholen, maar in het gebrek aan bekostiging door het Rijk, wordt ook voor de politiek steeds duidelijker.

Kosten uit beeld

De aandacht bij het Rijk voor de bekostiging van schoolgebouwen is sinds de decentralisatie van de onderwijshuisvesting naar gemeenten in 1997 op de achtergrond geraakt. Ook in de verkiezingsprogramma's van de landelijke politieke partijen van 2021 wordt onderwijshuisvesting vooral gezien als zaak van gemeenten en scholen. Het besef dat ook het Rijk hierin een taak heeft, was er in 2021 niet meer. Maar zonder geld van het Rijk worden het plannen van gemeenten en scholen, plannen zonder ambitie, een papieren tijger, aldus de Raad van State. Het voorstel het (lage) lage ambitieniveau langjarig vast te leggen werkt dan mogelijk contraproductief.

Probleem op tafel

Het probleem van de bekostiging kwam duidelijk op tafel bij de politiek tijdens het rondetafelgesprek op 27 maart 2025 met de Tweede Kamer commissie OCW. Zo vertelde Wim Klaassen, directeur-bestuurder van Stichting De Linge: “In de COVID-periode hadden we kinderen die met blauwe vingertjes hun eerste schrijfles hadden, omdat de ventilatie niet voldeed en de ramen open moesten bij min 5 graden.” “Leerkrachten komen in de wintermaanden met Uggs naar school omdat ze steenkoude voeten hebben,” vertelde Annet Dries, vicevoorzitter van de PO-raad. Ewald van Vliet, voorzitter CvB van Stichting Lucas Onderwijs sprak over een school in een pand van 1925: “Het gebouw voldoet al 16 jaar niet, en al 16 jaar voeren we discussies over nieuwbouw. In de tussentijd zitten leerlingen en docenten in een sterk verouderd gebouw.”

De wet is ondoelmatig

Het wetsvoorstel lost dat probleem niet op. Een huisvestings- of onderhoudsplan zonder geld ook niet. Dat er desondanks mooie plekken worden gerealiseerd die de krant halen en waar mensen blij van worden, is te danken aan het doorzettingsvermogen, de samenwerking en de forse eigen investering van alle betrokkenen. Niet de uitvoering maar de wet zelf is ondoelmatig. Dat bleek ook uit het Integraal Beleidsonderzoek Onderwijshuisvesting uit 2021. Met de aanbevelingen uit dit onderzoek is tot nog toe niet echt iets gedaan en het is ook niet duidelijk hoe het voorliggende wetsvoorstel zich verhoudt tot de aanbevelingen uit dit onderzoek. Ook daar hebben kamerleden vragen over.

Voorstel mist context

Begin april 2025 concludeerde Prof. dr. mr. Renée van Schoonhoven en prof. dr. Tom Berkhout op basis van onderzoek dat het wetsvoorstel geen recht doet aan de maatschappelijke opgave en ook context mist. Het voorstel wekt daarbij de indruk dat het bijdraagt aan de bestuurlijke opgave: het realiseren van een ‘total cost of ownership’-benadering, maar deze verwachting is volgens de wetenschappers niet realistisch. Om dit te bereiken zal een keuze moeten worden gemaakt de verantwoordelijkheid voor de realisatie en het onderhoud van de gebouwen bij één partij te leggen; bij een gemeente of een school.

Tijdverspilling aan data

Ook concluderen ze dat er met het wetsvoorstel veel papierwerk wordt gevraagd onder het mom van “opgeschreven is opgelost”. De IHP’s en de MJOP’s gaan volgens hen ook niet leiden tot eenduidige data en benchmarkgegevens waar het Rijk iets aan heeft, maar gaan wel veel tijd kosten. En ze plaatsen vraagtekens bij het voorstel, waaronder het opheffen van het investeringsverbod voor scholen en de relatie met het jaarverslag in het onderwijs. De uitvoering is niet goed doordacht.

Ook verslag bol van vragen

Op 22 april 2025 bracht de TK-commissie OCW haar verslag uit. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en opmerkingen voldoende worden beantwoord, kan het wetsvoorstel in stemming worden gebracht. Wanneer dat gaat gebeuren is nog niet bekend. Het verslag van 28 bladzijden staat bol van twijfels en vragen. Er wordt gevraagd naar de uitwerking van het voorstel voor wat betreft het Caribisch gebied, wat het voorstel betekent voor schoolpleinen, een reactie op de wetenschapstoets, de opvolging van de adviezen uit het Integraal Beleidsonderzoek Onderwijshuisvesting uit 2021, het lange termijn perspectief, de ambitie van een IHP in relatie tot de kwaliteit

Kamerleden Nico Uppelschoten, Anita Pijpelink en Arend Kisteman tijdens het rondetafelgesprek

van de gebouwen, de realisatie van een gezond binnenklimaat via het besluit bouwwerken, een visie op meervoudig gebruik, de diversiteit van de IHP’s, de relatie tussen de IHP’s en de jaarprogramma’s, de informatie ten behoeve van de monitoring, de verhouding groot onderhoud en renovatie, het investeringsverbod en mogelijke druk vanuit gemeenten, de evaluatie van de wet, enzovoort, enzovoort, enzovoort.

“
Voorstel leidt tot enorme werklast

Voorstellen vanuit het werkveld

Dat er in eerste instantie niets werd gedaan met het Integraal Beleidsonderzoek Onderwijshuisvesting leidde tot enorme frustratie in het werkveld. In 2022 was dat aanleiding voor het initiatief voor een Deltaplan Scholen. Sindsdien doen we in Bouwstenenverband onderzoek naar de regels, rolverdeling, doelen, geldstromen, kosten, uitvoering en verantwoording van middelen voor onderwijshuisvesting. We delen de resultaten (ook met het Rijk), zoeken in netwerkverband naar praktische oplossingen voor de realisatie van de beleidsdoelen en doen vanuit daar voorstel beleid. Meer informatie daarover is te vinden op de website van Bouwstenen.

